

Skräddarbacken

Skräddarbacken. Namnet anknyter till den järnframställning som fordom förekom här och den del av arbetet då man på gårdens ägor skrädde malmen, dvs skilde järn och slagg. Ruinrester efter en hytta finns fortfarande ännu idag 100 meter öster om Hyttbron intill Lusäckens södra sida.

År 1571 skulle svenskarna betala Älvsborgs lösen till Danmark för första gången. I de skattelängder som upprättades då fanns en "Mattz Swenson i Skredderbacken" som bl a skattade för silver, koppar, kol, malm och husdjur.

När svenskarna skulle betala Älvsborgs lösen för andra gången 1614 hette ägaren "Johan Masson i Skreddarebacken". Johan hade då uppenbarligen efterträtt sin far som ägare av gården.

Under drottning Kristina blev Skreddarebacken tillsammans med Kölsnäs (sedemera omdöpt till Karlberg) och Hångsarvet donerade som bergfräse till bergsmannen Hans Philip Lybecker.

Så småningom kom gården att växa ut till byn Skräddarbacken med de tre gårdarna Mets (Mets Erik), Arons (Arons Erik) och Boes (Bo Erik), namn vilka samtliga fått gator uppkallade efter sig i den nya stadsdelen Skräddarbacken.

I samband med att namnsättning av vägar och kvarter skulle ske i det nya bostadsområdet Skräddarbacken så genomförde Eivin Nolåkers i Mats Knuts en faktainventering om de personer som skulle ihågkommas med sina namn vid namnsättningen. Denna skulle ge en förklaring till varför vägarna fått sina namn. Med gjorda kompletteringar av ursprungsmaterialet så har Eivin Nolåkers medgivit att detta får användas i denna skrift. Redan 1987 fanns det publicerat i Tunum under rubriken "Om gatunamn i Skräddarbacken".

Aron Eriks väg 1978

Aron Erik, hemmansägare i byn Skräddarbacken, var född omkring 1820. Han var son till hemmansägare Aron Andersson i Skräddarbacken. Denne var född 1801.

Birgittas Väg 1980.

Denna väg är beslutad 1980 men är 1999 ännu ej utbyggd.

Bjugg Görans Väg 1978

Bjugg Görans Väg har fått sitt namn efter hemmansägaren Bjugg Göran Ersson från Sveden.

Han bodde i Västanäng, på gården närmast Mats Knuts. Ordet bjugg är ett annat namn på korn.

Bo Eriks Väg 1978

Bo Erik Ersson, hemmansägare i Skräddarbacken, var född i Hjärpbo 6/1 1831. Han flyttade till Skräddarbacken vid sitt giftemål med Stina Andersdotter, född 1828, vars föräldrar flyttat till Skräddarbacken 1725. Stina var fö syster med Mets Eriks Johanna.

Brask Jans Väg 1978

Brask-Jan var bonde och bodde i Skinnarsveden (mellan Buskåker och Sellnäs) under senare delen av 1800-talet. Han hade ett stort tekniskt intresse och han tillverkade bl a en åkerharv som drevs med vindkraft. Harven gick på någon sorts ”spindelfötter”, men blåste ner i Sellnässjön. Han arbetade också på en evighetsmaskin och hade i det närmaste lyckats med verket, -det fattades bara ”ett knäppe”. En tid sägs han ha haft ett flygplansbygge på gång.

Bur- Karls Väg 1977

Bur - Karl, Karl Hedlund, död 1939, var från Hede by nära Stora Tuna kyrka. Han hade varit ladugårdskarl och tjänat som dräng i olika gårdar i Stora Tuna, innan han bosatte sig i Mats Knuts, där han bodde i en liten grå timmerstuga vid nuvarande Myntgatan. Gårdsnamnet var Bures.

I skogen på byns ”allmänning” hade han en liten odling (röjning) kallad Bur-Karls täppa. Han höll under sommarmånaderna till i en liten koja av bräder och i ett grön- vitrandigt tält. Många förlade sin söndagsutflykt till Bur- Karls täppa för att lyssna till hans historier, vilka ofta avslutades med berättarens stora bullriga skratt. På en skylt av kraftig plåt hade han textat ”Paradiset Bure Vall”. Körsbärs- och äppelträd visar än i dag att en odlare funnits här i skogen.

Bur- Karl var en ordkonstnär som kryddade sina historier med välfunna ordvändningar. Han var filosof och en sorts ”fenomen”. Historierna brukade han avsluta med ”och det är tidle (tydlig) sanning” .Själv ansåg han att han hade insikter också i ting som inte precis hörde vardagen till.” Bur- Karl han har kunskapsnyckeln han”, sa han. Han hade fått se in ” bakom slöjan”, påstod han vidare.

Frostmors Väg 1978

Per Matson Frost som var född 1779 kom flyttande hit från Mora. Han gifte sig med Margareta Andersdotter 1802. De fick sonen Frost Erik Person som var född 1817. Han gifte sig med Anna Ersdotter (Frostmor) och de bodde på en liten gård mellan byn Skräddarbacken och Karlberg. ”Frostens gräv” låg på nedre sidan om bussgatan mellan skolan och Aron Eriks Väg.

Frostmors väg 1999

Fotograf: Olle Ståhlberg

Gös Eriks Väg 1978

Gös Erik Eriksson, född 8/2 1864 och död den 13/2 1939, ”var en verkligt ståtlig företeelse. En rak, högre gestalt kröntes av ett imponant huvud med regelbundna manliga anletsdrag och en öppen, vaken blick. Huvudet kröntes i sin tur av ett väldigt, mörklockigt hårsvall. Han blev bygdens storbonde och han fyllde sin uppgift som ledande jordbrukare och föregångsman med den äran. Då han kom, sken allt av ordning och välmåga, hästar, seldon, åkdon och inte minst mannen själv”.

Gös Erik bodde i Spraxkya. Han var ledamot av kyrkorådet och landstinget och en ledare inom bondeförbundet. Han var under flera tiotal år Väster Tuna kapells oavlönade organist. Den uppgiften älskade han. När han kom in i kapellet gick han ” så hela kapällä dusä”.

En förfader var soldaten Hans Mattson Gös i Spraxkya. Han sägs ha stupat vid Willmanstrand 1742.

Hans Filips Väg 1979

Hans Philip Lybecker bodde på gården Harmsarvet utanför Falun. Han ägde en bergsmansgård i Skräddarbacken i mitten av 1600- talet. Han kallades bergmästare. Hångsarvet och Kölsnäs hade varit donerat till bergmästaren Hans Philip Lybecker” under bergfrälse och frihet” (från skatt) under drottning

Kristinas tid. Lybecker kom på obestånd och fick lämna Skräddarbacken 1675 (vid Karl XI:s reduktion).

Kalles Väg 1977

Kalles Väg har fått sitt namn genom Kalles gården i Nygårdarna. Bland personer som bott på gården kan nämnas Kalles Ejnar och Kalles Bernard.

Kittåkers Väg 1977

Kittåkers är ett gårdsnamn från Mats Knuts. Ordet kitta betyder kätte eller kalvhage. Kittåkers Erik Ersson, född 1776, är en av personerna som bott på gården.

Knippes Väg 1977

På ”Knipptäppan” i Mats Knuts bodde Knipp Anders Jansson under 1800- talet. Marken inköptes 1862 från dåvarande ägaren Anders Hansson i Gimsbärke för 14 Rd Rmt av bönderna i ”Bobygden” för att en skola skulle byggas på platsen. Skolhuset skulle uppföras 17 alnar i längd, 13 alnar brett utvändigt. Rummens höjd invändigt skulle vara fem alnar och antalet rum skulle vara tre, en sal, ett kök och en kammare. Skolhuset gjorde tjänst till 1910, då en ny skola byggdes i Mats Knuts. År 1910 övertogs skolhuset av Stora Tuna missionsförening och har därefter tjänat som missionshus.

(Knippa= brant backe).

Kuses Väg 1977

Kuses är ett soldatnamn. Kus Emil var bonde i Sörbo. Han bodde på en gård som låg vid vägen mellan Sörbo och Trönö, nära vägen mot Alderbäcken.

Kviddas Väg 1977

Kvidda är ett soldatnamn. En soldat med detta namn bodde på en gård ca 200m öster om rondellen belägen i Mats Knuts. Ordet kvidda anspelar på fisken kvidd.

Lapp Anders Väg 1978

Lapp Anders Jönsson levde i slutet av 1700- talet och i början av 1800- talet. Han bodde på en gård i Baggbo som kallades Lappens.

Det berättas om honom att han vid flera tillfällen följde ingenjören Olof Forsgren då denne höll på att projektera och färdigställa byggnationen av Noraå Bruk. Lapp Anders hittade vägen genom skogarna mellan Noraån och Tansen hur svåra förhållandena än var. ”Min vägvisare behövde ej följa några gångstigar ty han hittade överallt och han hade sin compass i sitt trekantiga huvud. Lappen hade en sådan natur att han kunde i vilda skogen, utan något slags väg, hitta fram ändå. Han kunde taga rätt väderstreck uti tjock och lummig skog också i mörker”.

Lapp Anders kom flyttande från Idre via Gagnef och hade förmodligen också renar med sig. Kanske blev han kallad till Tuna som sk sockenlapp för att hjälpa bönderna jaga varg.

Lisas Väg 1980

Lisas Väg är beslutad som namn på väg 1980 men är 1999 ännu ej utbyggd.

MalinsVäg 1990

Malins Väg är en högt belägen väg som från Lapp Anders Väg utgår i västlig riktning. Kvarteret där Malins Väg är belägen har tidigare erhållit namnet Malin och är ett sk storkvarter.

Matildas Väg 1980

Namnet Matildas Väg tog Namnberedningen beslut om 1980 men 1999 är vägen ännu ej utbyggd.

Mets Eriks Väg 1978

Mets Erik Ersson, hemmansägare i byn Skräddarbacken var född i Hälsarvet 25/4 1826 och han dog 21/10 1920.

Gårdsnamnet var Mets och senare även Kil'ns. Mets Erik var gift med Johanna Andersdotter från Skräddarbacken, syster till Stina Andersson. Mets Erik och Bo Erik var således sk bondsvågrar.

Ursprunget till gårdsnamnet Mets är okänt. Av Mats?

Olles Väg 1977

Olles Anders Mattson som föddes 6/1 1788 var hemmansägare i Nygårdarna. Vägen leder i västlig riktning från Kalles Väg.

Ols Gustavs Väg 1979

Ols Gustav Eriksson-Täpp Gustav som var född 1885 var hemmansägare på Täppgården i Storsveden, mellan Tåkt och Spraxkya. Han var engagerad som kommunalpolitiker och landstingsman.

Persgårds Väg 1977

Pers Anders Eriksson var född 29/8 1812. Marken som han odlade kallades Hagelgårdet (av Hagergårdet). Hager = hagra = havre. Havregärdet/havreåkern.

Persgårds Väg 1999

Fotograf: Olle Stålberg

Pilt Jans Väg 1978

Pilt Jans Väg har fått sitt namn efter gårdsnamnet Piltes i Nygårdarna. I början av 1800- talet bodde där Pilt Jan Mattson.

Piper Eriks Väg 1978

Piper Eriks Väg löper mellan Skräddarbacksvägen och Mets Eriks Väg och korsar Skräddar Törns Väg. Den har fått sitt namn av Piper Erik Ersson som föddes 1777 och bodde i Fagerbacken. Han var regementsblåsare och detta yrke benämndes även pipare.

Pligg Eriks Väg 1978

Pligg Erik Jansson från Esaigårdarna, som levde mellan 1750 och 1820, förde böndernas talan i den långdragna process som uppstod med anledning av landshövding Johan af Nordins påbörjade exploatering av Noraån. Pligg Erik fick flera gånger till fots ta sig till Stockholm för att söka rätt hos en högre myndighet och även leva på vatten och bröd under fängelsevistelse för sitt rättspatos. De många rättegångarna gjorde honom utfattig. När han vid en sockenstämma inlade protest mot att landshövdingen hänsynslöst låtit hugga skog på böndernas allmänning, sprang kronfogde Engström upp och drog Jansson i håret ut ur sockenstugan och hotade honom med spöslitning om han vågade opponera sig mot landshövdingen igen. Namnet Pligg är ett soldatnamn.

Plog Jans Väg 1978

Plog Jan Göransson, som levde mellan 1746 och 1822, bodde på en gård i Nygårdarna som benämndes Ploges. Denna väg är ännu 1998 ej utbyggd men ska utgå från Olles Väg nära Sölvers Väg och löpa ett stycke ner mot skolan.

Prans Väg 1977

(Per Hans= Prans) Anders Pärsson var bosatt i Åkre, som ursprungligen var en del av Borlänge by. Han anlade en fäbod, som fick namnet Prans fäbod. Han levde på 1600-talet och brukade ett torpställe som senare blev en fäbod och fick namnet Finntorpet. Denna brukades ända fram till 1944.

Skaffars Väg 1978

Anders Olsson Skaffare var född 27/11 1722 i Västanäng. Skaffare är ett soldatnamn med innebörden uppsyningsman, förvaltare, köksmästare vid regemente.

Skräddarbacksvägen 1978

Skräddarbacksvägen löper upp genom Skräddarbacken fram till Dammyran.

Skräddar Törns Väg 1978

Gabriel Törn, som var född 1707, var son till en kantor i Bro, Stora Tuna. Gabriel fick bli skräddare därför att han var låghalt. Han flyttade till Skräddarbacken 1731 genom giftemål. Deras son Törns Erik Andersson föddes 1785.

Sköttmors Väg 1977

”Sköttmors sjö” är en skogstjärn söder om Bjukan. Namnet är en folkety-mologisk tolkning av ordet ”skvatt” som innebär låg buskvegetation. Ordet ”mor” ska tolkas som hed. En annan muntlig tradition förtäljer att Sköttmors sjö kallas så för att en gumma som fått maginfluensa tvättade av sig i sjön.

Sölvers Väg 1977

Vägen har fått sitt namn efter Anders Mattson Silfwerknapp som föddes i Nygårdarna troligen 1686. Han var soldat och bodde i den sydligaste gården i byn. Ordet silver har sitt ursprung ur ordet silver.

Tomt Anders Väg 1978

Namnet Tomt Anders Väg beslutades 1978 men ännu idag är vägen inte anlagd. Vägen är tänkt som en förlängning av Persgårdsväg och ska leda ett stycke mot ner mot skolan.

Tuppes Väg 1977

Namnet kommer från gårdsnamnet Tuppes, en gård som låg i Mats Knuts. Ursprungligen var det ett soldatnamn.